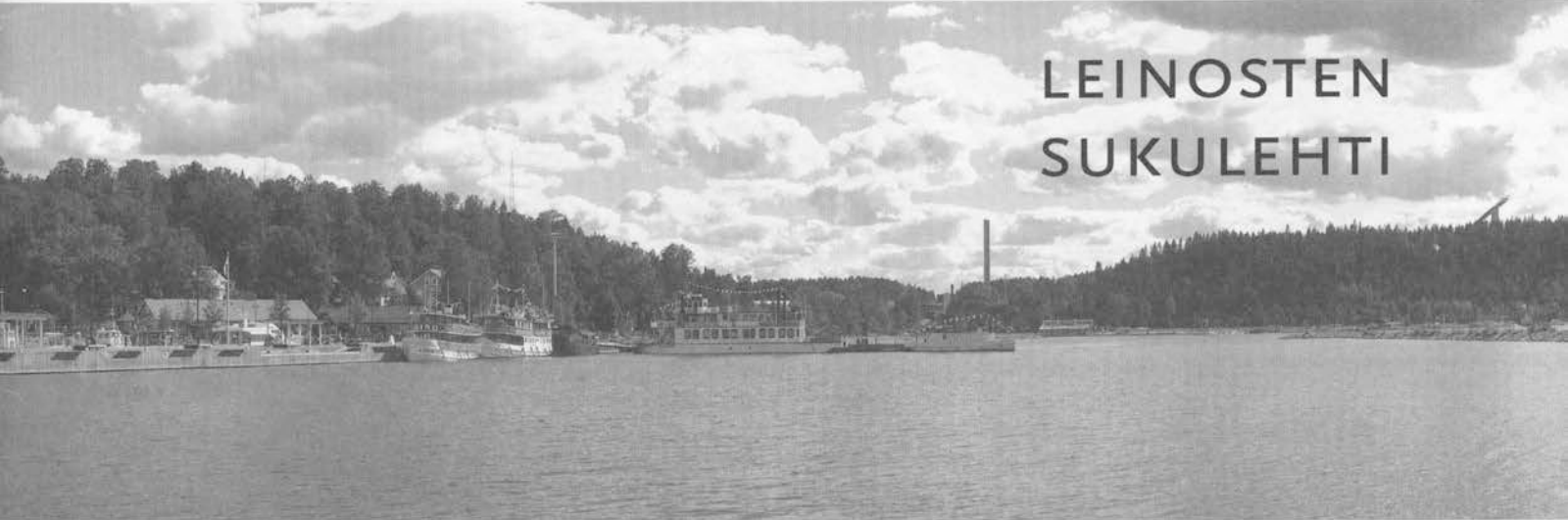

LEINOSTEN
SUKULEHTI

LEINOSTEN SUKULEHTI

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

LEINOSSEN SUKUSEURA RY.

1|2004

- 3 LEINOSTEN SUKUJUHLA 2004 LAHDESSA
- 4 KUTSU SUKUKOKOUKSEEN
TILINPÄÄTÖS 2003
- 5 TOIMINTAKERTOMUS 2003
- 6 JUUSO HÄIKIÖ 1917–2003
- 9 ISÄNI KALAMIEHENÄ
- 10 KALEVI SORSA 1930–2003
- 11 LEINOSIA OTSIKOISSA
- 12 AATE LEINONEN
- 14 ISÄNI VILLE LEINOSSEN SOTATIE
- 18 ...NIIN MINÄ SEN MUISTAN...
- 19 MERKKIPÄIVÄÖNNITTELUT

KANNEN JA VIEREISEN SIVUN KUVAT
Lahden kaupunki

LEINOSSEN SUKUSEURA RY

JÄSENMAKSUT

Seuran jäseneksi voit liittyä maksamalla jäsenmaksun sukuseuran tilille Nordea, Haukipudas, nro 232118–2343 (ilmoita koko nimesi, osoitteesi ja sotu-tunnus). Jäsenmaksu vuodelle 2004 on 12 euroa ja ainaisjäsenmaksu 120 euroa.

YHTEYSTIEDOT

puheenjohtaja Tatu Leinonen
Matemaatikontie 6, 90570 Oulu / tatu@me.oulu.fi
p. 08–554 6665, fax 08–553 2026

varapuheenjohtaja, arkistonhoitaja Tapio Leinonen
Keskustie 4, 92700 Kestilä / tapio.leinonen@evl.fi
p. 08–812 2110, 0400–155425, fax 08–812 2322

sihteeri Marja-Liisa Kontkanen
Kisapolku 1, 01450 Vantaa / kontkaset@kolumbus.fi
p. 09–872 8335, 050–563 8841

taloudenhoitaja Yrjö Leinonen
Kirkkokatu 23–25 b 10, 90100 Oulu / yrjo.leinonen@ott.inet.fi
p. koti 08–311 7437, 044–535 0701, fax 08–542 4439

LEINOSTEN SUKULEHTI

Leinosten sukulehti on Leinosen sukuseura ry:n jäsenjulkaisu, joka ilmestyy kahdesti vuodessa. Lehden tarkoitus on toimia yhdyssiteenä suvun jäsenten välillä julkaisemalla kirjoituksia, kuvia ja tietoja suvun historiasta ja nykyisyydestä. Jäseniä pyydetään toimittamaan artikkeleita lehdessä julkaitavaksi.

OSOITTEENMUUTOKSET

Lähetä postin osoitteenmuutuskortti (+ sotu ja puh.) taloudenhoitajalle. Myös poisnukkuneiden kohdalla lähetä ilmoitus taloudenhoitajalle. Jos lehtesi on jäänyt tulematta, tarkasta taloudenhoitajalta, että osoitetietosi ovat varmasti oikein!

LEHDEN TOIMITUS

Ota yhteyttä toimitukseen! Leinosjutut ja ilmoitukset voit toimittaa suoraan lehden päätoimittajalle:
Marti Häikiö, Tehtaankatu 21 b 40, 00150 Helsinki
puh. koti 09–170 095, 050–505 7140, fax 09–177 791
martti.haikio@kolumbus.fi

ILMOITUSMARKKINOINTI

Haluatko kertoa omasta yrityksestäsi tai tuotteistasi muille Leinosille? Ilmoitustilaa lehteen myy taloudenhoitajamme.

PAINO

Litaset Oy, Vaasa, 2004
18. vuosikerta. ISSN 0786–2679.
1/2004 numeron painosmäärä on 700 kpl.

Tervetuloa Leinosten sukujuhlaan Lahteen 14.–15.8.2004

Leinosen sukuseuran sukukokous ja -juhla järjestetään tänä kesänä 14.–15.8.2004 Lahden kansanopistossa. Tilaisuuteen ovat tervetulleita kaikki sukuseuran jäsenet sekä Leinosen sukuseuran toiminnasta kiinnostuneet.

Lauantai 14.8.

- klo 9 ilmoittautuminen, tulokahvi (hallituksen kokous)
klo 10 luentoja auditoriossa
klo 12.30 lounas
klo 14 kulttuuriretki Hämeen sydämeen:
Hollolan keskiaikainen kirkko, Hollolan
kunnantupa (kahvitarjoilu), Lahden
Urheilukeskus, Sibeliustalo
klo 18 laivaristeily Ms Vellamolla Vesijärvellä: lohikeitto
laivalla, musiikkipitoista ohjelmaa, Laulava
Kaukopartio, paluu laivarantaan n. klo 21

Sunnuntai 15.8.

- klo 8 aamiainen opistossa (hallituksen kokous)
klo 10 Jumalanpalvelus Ristinkirkossa sekä
kunniakäynti sankarihautoilla
klo 12.30 lounas Lahden kansanopistossa
klo 13.30 sukujuhla ja vuosikokous auditoriossa: musiikkia
ja lausuntaa, vuosikokous, Tapio Leinosen
esitelmä Leinosten etunimistä sukuhaaroittain,
Hämeen maakuntalaulu
klo 15.30 päätöskahvi ja arpajaiset

Kokouspaikka

Lahden kansanopisto, Harjukatu 46, Lahti (pysäköintipaikat
opistotalon takapihalla, ajo kaupunginsairaalan puolelta).

Varaukset

Kaikki majoitus-, ruokailu- ja retkivaraukset on tehtävä
Lahden kansanopistoon vastaanottoon 15.7. mennessä,
puh. 03-878 1181 (ma-la klo 8-21, su klo 8-12 ja 16-21).
Varausta tehtäessä on mainittava Leinosten sukujuhla sekä
mahdolliset erikoisruokavaliot.

Maksut

Majoitus ja ruokailut maksetaan paikan päällä kansanopis-
tolle. **Retkimaksut maksetaan 15.7. mennessä** sukuseuran
tilille Nordea, tilinro 232118-2343 (maksajan nimi ja osoite
mainittava!); kulttuuriretki Hollolan kirkolle 15 € laivaristeily
ja keittoruokailu Vesijärvellä 30 €.

Majoitus opistolla

2 hengen huone, kph, 60 €/huone/vrk
1 hengen huone, kph, 42 €/huone/vrk
1 hengen huone, suihku ja wc käytävällä, 34 €/huone/vrk
Hintaan sisältyvät aamiainen ja liinavaatteet.

Ruokailut opistolla

Lauantain tulokahvi + lounas 11 €, pelkkä lounas 8 €
Sunnuntain lounas + iltapäiväkahvi 11 €
Edellämainitut ruokailut yhteensä 22 €

Sukujuhlan järjestelytoimikunta

Leena Leinonen, 03-7828 773
Marjatta Angeria, 03-7307 900
Veikko A. Leinonen, 03-7534 662
Ilmo Leinonen, 044-7191 446, ilmo.leinonen@evl.fi

KUTSU SUKUKOKOUKSEEN

Leinosen sukuseuran varsinainen sukukokous pidetään Lahdessa 15. elokuuta 2004 klo 14.00, kokouspaikka on Lahden kansanopisto, Harjukatu 46, Lahti.

Esityslista

- 1 § Kokouksen avaus
- 2 § Kokousvirkaillijoiden valinta
Valitaan kokoukselle puheenjohtaja, sihteeri, kaksi pöytäkirjan tarkastajaa sekä kaksi ääntenlaskijaa.
- 3 § Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
- 4 § Esitetään hyväksyttäväksi kokoukselle laadittu esityslista
- 5 § Esitetään hyväksyttäväksi vuoden 2003 toimintakertomus
Toimintakertomus on julkaistu sukulehdessä 1/2004.
- 6 § Esitetään hyväksyttäväksi vuoden 2003 tilinpäätös ja päätetään vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille
Tilinpäätös ja tilintarkastajien kertomus on julkaistu sukulehdessä 1/2004.
- 7 § Vahvistetaan talousarvioehdotus vuodelle 2004
- 8 § Vahvistetaan toimintasuunnitelma vuodelle 2004–2005
- 9 § Valitaan hallituksen jäsenet erovuoroisten tilalle
Erovuorossa ovat: Marja-Liisa Kontkanen Vantaa, Jorma Leinonen Paltamo ja Tapio Leinonen Kurenpolvi.
- 10 § Valitaan kaksi varsinaista ja kaksi varatilintarkastajaa
Varsinaisina ovat olleet: Paavo Blomqvist Paltaniemi ja Hannu Leinonen Oulu. Varalla ovat olleet: Veikko Leinonen Ristijärvi ja Antero Leinonen Kello
- 11 § Päätetään vuoden 2005 jäsenmaksun suuruus
- 12 § Sukukirjojen julkaisuun liittyvät asiat
- 13 § Seuraava sukukokouspaikka ja -aika
- 14 § Muut esille tulevat asiat
- 15 § Kokouksen päättäminen

TULOSLASKELMA 1.1.–31.12.2003

	2003/€	2002/€
Varsinainen toiminta		
Tuotot		
tarvikemyynti	572,20	766,80
arpajaiset	0,00	434,00
ilmoitustulot	150,00	364,07
sukuselvitykset	160,00	876,50
kokoustuotot	454,80	0,00
	1 337,00	2 441,37
Kulut		
Muut kulut		
palvelumaksut	- 100,09	- 777,91
postimaksut	- 1 279,67	- 3 140,20
sukulehti	- 2 259,90	- 5 498,00
sukukokous	- 80,50	- 1 014,80
sukuviirit	0,00	- 1 007,40
sukututkimus	- 2 183,08	- 442,11
jäsenkampanja	0,00	- 1 319,42
hallintopalvelut	- 658,80	0,00
muut kulut	- 308,26	- 89,93
	- 6 870,30	- 13 289,77
Kulujäämä	- 5 533,30	- 10 848,40
Varainhankinta		
Tuotot		
jäsenmaksutuotot	5 360,85	6 771,52
Kulut		
keräysten kulut	- 28,00	0,00
	- 5 332,85	6 771,52
Kulujäämä	- 200,45	- 4 076,88
Sijoitus- ja rahoitustoiminta		
Tuotot		
korkotuotot	3,35	5,88
Tilikauden alijäämä	- 197,10	- 4 071,00

TASE 31.12.2003

	2003/€	2002/€
Vaihtuvat vastaavat		
Rahat ja pankkisaamiset		
Nordea -822	380,64	536,98
Nordea -2343	1 357,12	1 300,78
Vastaavat yhteensä	1 737,76	1 837,76
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Sidotut rahastot		
Omakatteiset rahastot	- 2 859,19	- 2 859,19
	- 2 859,19	- 2 859,19
Toimintapääoma	2 097,33	- 1 973,57
Tilikauden alijäämä	197,10	4 071,00
	2 294,43	2 097,33
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen siirtovelat	- 1 173,00	- 1 075,90
Vastattavaa yhteensä	- 1 737,76	- 1 837,76

LEINOSSEN SUKUSEURAN TOIMINTAKERTOMUS 2003

Katsaus seuran toimintaan

Vuonna 2003 pidimme sukuseuran 18. vuosikokouksen Rovaniemellä, hotelli Oppipojassa 20.9.2003. Kokoukseen osallistui 73 jäsentä. Sukuseuran esimies professori Tatu Leinonen toivotti kaikki tervetulleeksi Leinosten sukukokoukseen ja -juhlaan. Tatu Leinonen piti esitelmän Tervolan Leinosista ja näiden yhteyksistä Kainuun Leinosiin. Arja-Leena, Johanna ja Jenny Kurkinen sekä Sari Kaidesoja esittivät laulun *Niin kaunis on maa*.

Kaupunkikierröksellä tutustuttiin Arktikumiin, Martinin puukotehtaaseen, kirkkoon ja ihailtiin Ounasvaaran huipulla ruskaa. Retken jälkeen olivat arpajaiset, Yrjö Leinosen johdolla, onnettarena oli Eija Leinonen. Arpajaispalkintona oli suvun jäsenten lahjoittamia tuotteita.

Tatu Leinosen ja Tapio Leinosen valmistelema kirja Leinosten varhaisista vaiheista alkaa olla loppusuoralla. Työn alla on myös Tapio Leinosen ja Martti Häikiön kirja Säräisniemen Juusolan Leinosista. Sukukirjoja on pitkällä tähtäyksellä suunnitteilla 8–10 kappaletta.

Sukuseuran varaesimies ja arkistonhoitaja Tapio Leinonen Kestilästä on jatkanut mittavaa työtä sukututkimuksessa ja tallentamisessa. Hän esitteli tallentamaansa tietokantaa Leinosista, n. 23 000 henkilöä. Häneltä voi tilata cd-romppua, jossa on tallennettu kaikki sukutiedot, hintaan 30 €. Aineistosta julkaistaan tulevaisuudessa sukukirjoja.

Yrjö Leinoselta voi tilata sukuviirejä, hintaan 17 € ja -pinssejä, hintaan 4 €. Lehteen myydään mainostilaa jäsenille. Elvi Palomäki myi sukukokouksessa suvun vaiheista kertovaa kirjaansa *Elämisen kipeä ilo*.

Vuoden 2004 vuosijäsenmaksu on 12 € ja ainajäsenmaksu 120 €.

Sukuseuran perustajajäsen ja kunniapuheenjohtaja hovi-oikeudenneuvos Juuso Häikiö menehtyi sairaskohtaukseen 5.12.2003.

Jäsenkehitys

	2000	2001	2002	2003	muutos
Kunniajäsenet	1	1	1	1	0
Ainajäsenet	122	122	137	141	+ 4
Vuosijäsenet/aik.	350	354	440	438	- 2
Nuorisojäsenet	10	8	3	3	0
Passiiviset	122	130	140	144	+ 4
Yhteensä	605	615	721	727	+ 6

Hallitus ja toimihenkilöt

Sukuseuran hallitukseen kuuluu sääntöjen mukaan 11 jäsentä. Toimintakertomusvuonna hallitukseen ovat kuuluneet:

esimies	Tatu Leinonen, Oulu
varaesimies	Tapio Leinonen, Kestilä
sihteeri	Marja-Liisa Kontkanen, Vantaa
jäsenet	Pekka Honka, Oulu
	Martti Häikiö, Helsinki
	Eija Leinonen, Vaasa
	Jorma Leinonen, Paltamo
	Juhani Leinonen, Espoo
	Matti Leinonen, Vantaa
	Tapio Leinonen, Kurenpolvi
	Tauno Leinonen, Muhos

Hallituksen jäsenet valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja vuonna 2003 olivat erovuorossa Pekka Honka Oulu, Juhani Leinonen Espoo, Matti Leinonen Vantaa ja Tatu Leinonen Oulu. Erovuoroiset valittiin uudelleen.

kunniapuheenjohtaja	Juuso Häikiö, Kuopio
taloudenhoitaja	Yrjö Leinonen Oulu
arkistonhoitaja	Tapio Leinonen, Kestilä
varsinaiset tilintarkastajat	Paavo Blomqvist, Paltaniemi
	Hannu Leinonen, Oulu
varatilintarkastajat	Veikko Leinonen, Ristijärvi
	Antero Leinonen, Kello

Hallitus on kokoontunut kuluvana vuonna kaksi kertaa.

Sukulehti

päätoimittaja	Martti Häikiö, Helsinki
toimittajat	Eija Leinonen, Vaasa (lehden taittaja)
	Tuomas Honka, Rovaniemi
	Seppo Räisänen, Espoo

Sukuseuran lehti on ilmestynyt kertomusvuonna kaksi kertaa. Lehteen toivotaan suvun tarinoita ja kertomuksia. Avustajina ovat kaikki sukuseuran jäsenet.

LEINOSTEN SUKUSEURAN KUNNIAPUHEENJOHTAJAN JUUSO HÄIKIÖN MUISTOTILAISUUDESSA KUOPIOSSA 12.12.2003
PIDETTY JUUSON POJAN, MARTTI HÄIKIÖN PUHE.

Juuso Häikiö

2.3.1917 – 5.12.2003

Olimme tänään saattamassa isääni Juuso Häikiötä Pyhän Markuksen kappelissa. Minulla on tässä tarkoitus muistella Iso-Juuson – kuten häntä meidän perheessämme on kutsuttu – vaiheita. Teen sen käyttämällä hänen omia sanojaan, niitä joita hän on eri yhteyksissä omista vaiheistaan kirjoittanut.

Voisin aloittaa Pyhän Markuksen kappelista, jossa hänet siunattiin. Ennen se tunnettiin Siunauskappelin nimellä. Ymmärsin tuomiorovasti Matti Järveläisen kanssa käydyistä keskusteluista, että sekä hänen isänsä että Juuso olivat aikanaan sitä rakennuttamassa. Siunauskappeli lienee yksi niistä kirkkoista, joista Juuso kertoo talvisotaa koskevassa muistelmassaan.

Taistellesamme Raudun kirkonkylässä jouduimme räjäyttämään Raudun kivikirkon, joka suojasi vihollista. Se jäi painamaan mieltäni. Ehkä Luoja on antanut minulle anteeksi, kun sen korvaukseksi olen Kuopioon rakennuttanut ehkä noin seitsemän uutta kirkkoa niiden kolmenkymmenen kahden vuoden aikana, jotka toimin täällä kirkkohallintokunnan puheenjohtajana.

Mutta aloitan Juuson vaiheiden kuvauksen hänen lapsuudestaan.

Juuso syntyi Muhoksella keisarivallan viime hetkillä maaliskuun alussa 1917. Hänen isänsä oli maanviljelijä. Leinosten sukuseuran lehdessä 2/2003 oli kuva Juuson lapsuuden perheestä, josta täällä ovat mukana sisar Elsa ja veli Kaarle. Heidän isänsä Iivari kuoli, kun Juuso oli 14-vuotias. Eikä

tässä kaikki: kotitila Puirova myytiin pakkohuutokaupalla, kun Juuso oli Reserviupseerikoulussa. Hän kävi Oulun lyseota Pyykösjärveltä, josta silloin oli vain kinttupolku kouluun. Hän sanoikin, että tämän pitkän ja hankalan koulumatkan takia hän halusi aina asua keskustassa. Niin kuin asuikin, Kuopiossakin torin kolmella laidalla, ensin Torikadulla, sitten Tulliportinkadulla vanhassa säästöpankin talossa ja sitten yli puolet elämästään eli peräti 45 vuotta Kauppakadulla Veljmiespatsaan nurkalla.

Ihmisen luonnetta on hankala kuvata. Mutta Juuso itse kertoo eräästä luonteenpiirteestään *Juuson kirjassa*, jonka kirjoitin hänen sanelustaan heinäkuussa 1995, kun hän järjesti lastenlapsilleen ”Häikiön miesten onkiviikon” Puijonsarvessa Korpimajan huvilallaan. Kirjasessa on kolme osaa: ajatuksia, muistelmia ja juttuja. Juuso muistelee kouluikänsä seuraavasti:

Minä olin hyvin itsepäinen. Tästä itsepäisyydestä esimerkkinä on, kun opettaja ajoi minut Mäntyranan kansakoulussa kesken tunnin ulos, omasta mielestäni syyttömästi. Seuraavan tunnin alussa hän sanoi, että Juuso pääsee paikalleen sitten kun on pyytännyt anteeksi. En voinut pyytää anteeksi, koska olin mielestäni syytön, ja seisoin viisi päivää oven suussa kaikki tunnit. Kuudentena päivänä huomasin, että opettaja oli kutsunut äitini luokkaan, jolloin minun oli auottava suutani ja päästettävä ääniä, jotka he tulkitsivat anteeksipyyntöksi, ja niin tämä kriisi oli päättynyt.

Näistä pienistä vastoinkäymisistä huolimatta Juuso selvitti

kansakoulun ja pääsi jatkamaan kouluaan Oulun lyseoon. Siitä ajasta hän kertoo:

Tultuani keväällä (1935) ylioppilaaksi olin yrittänyt kesän saada takajia opintolainalleni, mutta kun siinä epäonnistuin hain syyskuussa 18-vuotiaana vapaaehtoisena sotaväkeen "minne vain" ja minut määrättiin Terijoelle (Joulumuistelma 1995).

Sitten hän pyrki ja pääsi kadettikouluun, jonka antama koulutus oli ilmainen. Hän valmistui kadettikurssilta ja joutui talvisotaan, johon palaan vielä puheeni lopussa.

Koko jatkosodan ajan Juuso toimi Pioneeripataljoona 12:n komentajana. Poimin tähän yhden sotamuiston, josta hän kertoo pataljoonansa vaiheista kirjoittamassaan muistelma-kirjassa. Näin hän kertoo:

Sotapäiväkirjassa on 31.8.1941 lyhyt merkintä: "Alik. Kava otti vangin, joka viety Valv.tstoon." Tämä merkintä sietää kertomuksen, joka olisi voinut päättyä hyvinkin onnettomasti.

Elokuun viimeisen päivän aurinko paistoi kesäisesti. Pataljoonan esikunnan toimisto, josta johti ovi suoraan ulos, työskenteli normaalilla tavalla aamiaistauon jälkeen. Ikkunasta nähtiin pataljoonan pastorin tehtäviä hoitavan Kauko Kavan vilahdavan pihaan polkupyörällä ja hänen pyöränsä takaistuimella istui joku suomalainen sotilas.

Kava tuli vieraineen komentotoimistoon. Toimiston takana oli komentajan huone, jossa istuin työpöytäni takana. Väliovi oli auki. Kuulin Kavan sanovan, että täällä on suomalainen sotilas, joka etsii joukko-osastoaan.

Koska arvelin voivani olla avuksi, menin komentotoimistoon keskelle lattiaa. Sisääntullut suomalainen sotilas antoi minulle komennustodistuksensa ja jäi parin metrin päähän seisomaan odottaen neuvojeni. Siihen aikaan käytettiin loma- ja komennustodistuksissa salamerkintää paperin yläkulmassa. Siitä oli perillä vain komentaja ja jouduin ne aina tarvittaessa noihin papereihin laittamaan. Salamerkintä muodostui antopäivämäärästä ja kuukaudesta ja siitä voi päätellä, milloin merkintä oli tehty.

Kun vilkaisin komentotodistusta, niin havaitsin, että merkintä oli hyvin vanha, useita viikkoja. Tajusin, että jotakin oli nyt pahasti vialla ja mietin kuumeisesti, mitä olisi tehtävä, samalla kun olin lukevinani komennustodistusta edelleen.

Ratkaisuni oli: vedin salamannopeasti pistoolin vyöltäni ja karjaisin: "Kädet ylös."

Asian karmeus paljastui heti. Mies nosti kätensä, jolloin näkyi, että kummassakin takin hihassa oli ranteen kohdalla venäläinen käsikranaatti. Lähempi tarkastus osoitti, että miehen kummassakin taskussa oli varmistamaton naganpistooli.

Jos olisin ruvennut ääneen epäilemään komennustodistuksen vanhuutta, olisi saattanut käydä kuin Tampereella, jossa desantti vastaavassa tilanteessa välittömästi ampui tarkastajan ja pakeni.

Juuso ei ammuttu, eikä häneen osuttu, vaan hän varjeltui koko sodan ajan eikä edes haavoittunut, vaikka hän oli mukana vielä aivan sodan lopussa suuressa Ilomantsin taistelussa.

Mutta ei sota ollut pelkkää taistelua rintamalla. Hän pääsi käymään muun muassa Saksassa opettelemassa ponttoonien rakentamista, ja oppi siellä saksalaisia sotilaslauluja, joita hän kaivoi tavattoman hyvän muistinsa uumenista viime kesänä ja lauloi Piikkilän mustan savusaunan lauteilla äärimmäisen hämmästyneille saksansuomalaisille sukulaispojille.

Ja löysipä hän Karhumäen Matkajärven sotilaskodin johtajaksi määrätyn filosofian maisteri Helena Jauhiaisen. Pioneerikirjassaan hän kertoo:

Juuso ja Helena rakastuivat ensi silmäyksellä, menivät romanttisen seurustelun jälkeen naimisiin ja saivat neljä lasta, Kristiinan, Annan, Martin ja Ainin.

Helena kuoli jo vuonna 1965 ja Juuso meni uusiin naimisiin Pirkko Lappalaisen, omaa sukua Pasasen, kanssa ja sai kaksoispojat, Laurin ja Tuomaksen, joilla kummallakin on jo omat ammatit ja oma perhe. Tuomaksella ja Tuulalla on jo omaa jälkikasvua ja Laurille ja Piiallekin pian tulossa. Pirkon aiemmasta avioliitosta on poika Juhani Lappalainen, joka myös kasvoi Kauppakadun kodissa. Juhani on tällä hetkellä majuri, mikä oli myös Juuson sotilasarvo, kun hän erosi armeijan palveluksesta.

Kun Pirkkokin kuoli, meni Juuso avioliittoon Eeva Poutun, omaa sukua Peltomäen kanssa. Sinua, Eeva, haluamme kaikki sydämestämme kiittää Juuson kahden viimeisen vuosikymmenen elämänkumppanuudesta.

Sodan jälkeen Juuso luki työn ohessa juristiksi ja pääsi tuomioistuinlaitoksen palvelukseen, Itä-Suomen hovioikeuteen Kuopioon, jäaden lopulta 70-vuotiaana eläkkeelle hovioikeuden kakkosmiehen paikalta. Juuso toimi tuomarina monissa juristin tehtävissä ja hoiti ihmisten käytännön asioita aivan loppuun saakka. Monista, monista yhteisistä asioista haluan mainita tässä lähellä sijaitsevan Palvelutalo Lepolan.

Kuopion kunnalliselämän suurvaikuttaja Teodor Voutilainen pyysi 1950-luvun alussa Juusoa mukaan kunnallisiin luottamustoimiin, joista Juuso kertoo Kuopion Isänmaallisen Seuran viime vuonna julkaisemassa kirjassa *Muistoni Kallaveden kaupungista*. Hän aloitti poliittisen uransa huoneenvuokralautakunnan puheenjohtajana, missä vaikeana tehtävänä oli jakaa niukkuutta huutavan asuntopulan aikana. Juuso kertoo:

Puheenjohtajan asema oli vaikea. Puhelinta ei voinut pitää seinässä, koska se soi aina. Kun olin asioimassa pankissa tai postissa, useampi – tavallisesti naishenkilö – piti kiinni takinliepeestä saadakseen keskustella kanssani kun olisin asiaini toimittanut. Juttelin jokaisen kanssa. Ymmärsin heidän hätänsä. Ajattelin, että tämän päivän yritän kestää.

Lautakunnan oikeusistunnoissa kuultiin uhkauksia. Suhtauduin niihin huumorilla. Kerran eräs mies uhkasi räjäyttää kaupungintalon, jossa pidimme istuntoa. Vastasin: "Olen pioneeri ja tiedän tarkalleen, paljonko räjähdysainetta siihen tarvitaan. Sitä te ette jaksa kantaa."

Juuso toimi monissa lautakunnissa, valtuustossa ja kaupunginhallituksessa. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen tie vei eduskuntaan vuonna 1962. Siellä hän toimi 12 vuotta perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana ja loppuajan varapuheemiehenä. Hän osallistui muun muassa suuren valtiosääntökomitean työhön ja kirjoitti siitä vuonna 1974 kirjankin *Onko perustuslakeja muutettava* (Kirjayhtymä). Juuso toteaa kirjassaan, että *perimmältään onkin käynnissä taistelu koko yhteiskuntajärjestyksestä eli omistusoikeudesta ja ylimpien valtiolinten suhteista.*

Tänä päivänä voimassa olevan uuden valtiosäännön valossa Juuson teos tuntuu hätkähdyttävän kaukonäköiseltä. Kirja päättyy seuraavaan kappaleeseen:

Haluaisin, jos osaisin, piirtää lipun, jossa kuvaisin perustuslakiemme pääpiirteet: kansalle kuuluva valta, valtiolinten keskeinen tehtäväjako, toimiva eduskunta, suomalainen parlamentarismi, jossa tasavallan presidentillä on itsenäistä päätösvaltaa, riippumattomien tuomioistuimien takaama kansalaisten oikeus- turva, laajentuneet yksilöä suojaavat perusoikeudet, niiden joukossa yksityisen omistusoikeuden suoja. Tällaisen lipun haluaisin nostaa korkealle ja kutsua Suomen kansaa kerääntymään sen ympärille ja ryhtymään taisteluun suomalaisen kansan- vallon puolesta.

Juuso seurasi aikaansa ja otti kantaa yhteiskunnallisiin asioihin aivan loppuun saakka. Hänen viimeiseksi julkiseksi kannanotokseen jäi kokoomuksen Nykypäivä-lehdelle annettu puhelinhaastattelu. Hän antoi sen viime viikon maanantaina, muutama hetki ennen sairauskohtausta, viitostien varrella Mäntymotellin pihalla Eevan kännykällä. Käytännössä nämä sanat jäivät hänen viimeisikseen, sillä maanantain kohtaamisen jälkeen hän ei enää sanonut sanaakaan.

Haastattelu julkaistiin Kokoomuksen 85-vuotisjuhlanumerossa viime perjantaina eli samana päivänä kun Juuso kuoli. Tässä viimeisessä haastattelussaan hän toi julki oman kannanotonsa yhteen suurimmista lähiajan ratkaisuista eli Suomen mahdollisesta Nato-jäsenyydestä. Juuso tunnusti olleensa aikoinaan Suomen EU-jäsenyyden vastustaja. Mutta

*On muistissa laihat kevät ja suvi (ja jotkut häät)
ja syksy, kun huojui raskaat pellon tähtäpäät.
Mikä huiminta niissä? Se kai, kun kaikki tuleentuu,
sylintäydeltä satoa saadaan, ja kun hehkuu pensas, puu.
Mitä varten kaikki? En tiedä. Ei tiedä kukaan muu.*

*Syys ollut on sula ihme, joku minä vain korjuumies,
joka tallensi hiukan siitä, mitä tehtäväkseen ties.
On aumat täynnä, ja purnuun lie tullut purtavaa.
Jo riittää. Isäntä, luulen, jo tilille kolkuttaa.
Työmiehet vaihtua saakoot. Joku hengähtää nyt saa.*

AARO HELLAAKOSKI, MARRASKUUTA (1952)

Natoa lehden mukaan ”räväkkäpuheinen mies ei vastusta”. Ja sitten Juuson viimeiset sanat julkisuuteen:

Olen tullut sille kannalle, että Suomen pitäisi olla Naton jäsen. Tärkeätä on nimittäin olla mukana Natossa, kun tulee pahat ajat.

Hyvät ystävät,

Juuso tiesi omasta kokemuksesta, mitä ovat pahat ajat. Luen lopuksi katkelman hänen kahdeksan vuotta sitten kirjoittamastaan muistelma- ja muistelmasta, jossa hän kertoo elämänsä jouluja. Aluksi hän kertoo lapsuutensa Puirovan jouluista, miten renki Matti Rautio toi kuusen, samalla kun toi heiniä ladosta hevosille ja lehmille. Siitä asti on ihanteenani ollut tiheä ohut- oksainen peltokuusi, ei koskaan latvakuusi.

Juuso kertoo edelleen armeijan ajastaan. Ja sitten tuli sota: Huomasin viettäväni joulua vuonna 1939 talvisodan hangilla. Johdin vänrikkinä moottoroidun 27 Pioneerikomppanian erillistä ensimmäistä joukkuetta. Olimme taistelleet Antin päivän aamusta 30.11. klo 7 lähtien rajan pinnasta Raasulista Rautuun Petäjävvedelle ja Kiviniemeen ja tulleet Vuoksen taakse Pyhäjärvelle, jossa Joulu meidät kohtasi. Olin saanut kunniamerkin, neljännen luokan vapaudenristin, taistelussa osoitetusta neuvokkuudesta ja urhoollisuudesta heti ensimmäisessä talvisodan kunniamerkin jaossa. Se oli tietenkin sanomalehdissä. Siitäkin johtui, että sain joulupaketteja tuntemattomilta ihmisiltä. Vaikka tuli niitä muutenkin. Kansakunta taisteli olemassaolostaan. Kaikki kynnelle kykenevät oli lähetetty ”lapsenkasvoisten vänrikkien” johdolla polttopullojen kanssa Stalinin panssariarmeijaa vastaan. Olimme mekin yhden niistä panssareista tuhonnet ja minä olin vienyt vaunusta vangitun luutnantin 8 divisioonan esikuntaan ja ottanut häneltä verisen kartan, joka minulla on vieläkin ja jossa tavoitteet oli merkitty etäälle.

Tänään meillä on kiitoksen aika. Me kiitämme rakasta isää, puolisoa ja ukkia, huolehtivaa sukulaista ja yhteisten asioiden väsymätöntä hoitajaa. Ja me kiitämme oikeuden miestä, joka yhdessä sukupolvensa kanssa on jättänyt meille vapaan ja vauraan isänmaan.

Kristiina Lyytinen luki runon isänsä Juuson hautajaisissa.

kuva oikealla: Juuson onkiviikon osanottaja Kuopion Puijonsarvessa vuonna 1994: edessä oikealta Tuomas Häikiö, Juuso Martinpoika Häikiö, Paavo Häikiö, Jaakko Lyytinen, Antti Häikiö. Juuson vieressä Eeva Häikiö.

Isäni kalamiehenä

Isä oli koko ikänsä ollut innokas kalamies. Tämä ominaisuus on todellinen sukuvika, sillä isä kertoi kirjassaan *Juuson kirja* isoisästään Juuso Leinosesta seuraavaa:

Isoisällä oli taiait myös kalastamisessa. Kaloja ei missään tapauksessa saanut näyttää vieraille. Jos joku tuli kurkistamaan hänen veneeseensä, hän melalla heitti vettä kurkistelijan silmille. Ja kun pojat olivat kerran saaneet suuria lahnoja, heidän piti kulkea naapurin pihan poikki kotiin menessään, niin he kätkevät lahnat housunlahkeisiinsa niin etteivät naapurit näe ja ukon taika toteutuisi eikä kalaonni menisi.

Isällä oli myös omat uskomuksensa kalaonnen menetyksestä. Kalojen lukumäärää ei saanut laskea, vaikka useasti näin isän niin tekevän. Liekö sitten ollut sen takia, jos itse olisin vahingossa sattunut saamaan muutaman kalan enemmän, niin isä halusi varmistaa, etten tiennyt sitä.

Isällä oli tapana pitää verkkoja Pohjois-Kallaveden Tomperissa lokkiluodon luona. Pääsin pikkupoikana monesti mukaan näille jännittäville verkonkokemisreissuille. Verkon laskeminen oli tarkkaa puuhaa. Isä katsoi tarkasti maamerkkien mukaan, että verkko varmasti tuli hänen haluamalleen pai-

kalle. Tyynenä aamuna verkon laskeminen oli helppoa, mutta kovan tuulen aikaan todellista taidetta ainakin soutajan näkövinkkelistä. Isä pauhasi "oikealle, vasemmalle, souda, huopaa, ei kun huopaa, no nyt se verkko on siinä veneen laidassa kiinni! Välillä pääsi pieniä ärräpäitäkin.

Verkon katsominen oli sitten jo leppoosaa puuhaa. Isä aina iloisena huomasi uuden kalan ja myhäili tyytyväisenä mahdollista ruokaa. Hauet, kuhat, lahnat ja ahvenet savustettiin, siika meni graaviksi ja taimen ja järvilohi keittoon. Joskus kotiapulaisemme Hilja Ruotsalainen valmisti herkullista voissa paistettua kalaa. Loh'Velli oli isän mielestä ainoa oikea lohen kypsentämistapa, vaikka me kaksoisveljeni Laurin kanssa toivottiin monesti savulohta.

Isäni veli Iivari oli monesti heinäkuussa meidän vieraanamme korpimajalla. Iivarilla oli satumainen kalaonni. Iivarin ollessa kylässä monesti kesän ainoat arvokalat uivat isän verkkoon. Isä hyödynsi Iivarin kalaonnea monesti heittämällä muikkuverkot pyyntiin.

Innokas onkija isä oli myös ja koko perheen voimin teimme kesäisin onkireissuja. Isä oli hyvin tarkka ongista. Siimoja ei saanut katkoa, eikä koukkuja upottaa. Ottipaikat isä määritteli tarkasti: tietty tolpan kohta Kallasilloilla tai tietty reimari tietyllä etäisyydellä. Onkisaalit päättyivät useasti patakukkuun.

Isä kehitti suvulle oman onkitapahtuman, *Miesten onkiviikon*. Isä oli laittanut merkille suvun nuorten miehen onkimattomuuden ja tämän vuoksi hän järjesti kokonaisen onkiviikon, jolla suvun nuoret miehet saataisiin taas oikealle tielle ja vaalimaan suvun onkiperinnettä. Näille onkiviikolle osallistui toki myös suvun naisia. Erkki Sinkko, Antti ja Paavo Häikiö olivat onkiviikon kovimpia saamamiehiä.

Isän viimeinen innostus oli katiskapyynti. Isä kertoi toissa keväänä uudesta hankinnastaan Weke-katiskasta, joka oli itse katiskanpyynnin maailmanmestarin suunnittelema. Laitoimme isän kanssa katiskan illalla järveen ja olimme sopineet seuraavana päivänä katiskan nostosta. Seuraavana aamuna isä oli varannut kaksi ämpäriä kaloja varten. Kun saavimme katiskan luokse ja saimme sen veneeseen, huomasimme sen yllättäen aivan tyhjäsi. Seuraavana päivänä kävimme taas katiskalla ja siellä oli vain kuusi tulitikkurasiaan mahtuvaa ahvenensinttiä. Isä oli Eevan kanssa lähdössä Helsinkiin, joten päätimme laittaa mokoman häkkyrän vähäksi aikaa jäähyllä.

Reilun viikon päästä isä oli laskenut katiskan Eevan kanssa jälleen pyyntiin. Seuraavana päivä Eeva soitti, että he eivät saaneet katiskaa kahdestaan ylös. Oli kuulema liian painava. Pyöräilin paikalle ja menimme isän ja Eevan kanssa rantaan

pohtimaan tilannetta. Päätin kahlata katiskan, vaikka kevätvesi oli kylmää. Saavuttuani katiskan luokse näin, että se suorastan kuhisi kaloja. Yritin nostaa, muuta en saanut sitä pinnan päälle, joten minun piti vetää sitä veden alla kohti rantaa. Rannassa vesi valui sen verran pois katiskasta, että jaksoin nostaa sen vedestä. Katiska oli pohjalta puolen metrin kerroksena täynnä särkiä, jotka huiskivilla pyrstöillään kastelivat minut kokonaan.

Isä loisti tyytyväisenä tämän Pietarin kalansaaliin edessä. Eeva jo ilmeisesti ajatteli mahdollista perkausurakkaa sanomalla, että tuskin me nyt tätä kaikkea syömmе. Isä sanoi siihen, että kaikki otetaan. Osa taisi kuitenkin päätyä kompostiin. Mutta isän säree- eli särkitahna- eli särkipasteija- eli mussuvarasto oli saanut hienon täydennyksen. Veikkaan, että näitä kaloja isä ei jaksanut laskea.

Kiitos isä näistä yhteisistä hetkistä!

TUOMAS HÄIKIÖ

Leinosen sukuseuran kunniajäsen

MARTTI SIIRA

(s. II.II.1921)

kuoli 23.3.2004 Oulussa.

Martti Siira oli sukuseuramme perustajajäseniä. Leinosen sukuseuran hallitus myönsi hänelle kunniajäsenyyden hänen laajojen sukututkimustensa perusteella elokuussa 1996 Espoossa pidetyssä kokouksessa.

KALEVI SORSA

21.12.1930–16.1.2004

Suomen pitkäaikaisin pääministeri Kalevi Sorsa oli äitinsä Elsan puolelta Vaalan Leinosia, Säräisniemeltä. Puhuessaan Leinosten sukukokouksessa Mikkelissä vuonna 1990 Sorsa muisteli erityisesti äidinisäänsä Antti Leinosta (Leinosten sukulehti 2/1990):

"Antin kertomuksista sain sellaisen kuvan, että myös kalastuksella Oulujärven rannassa oli aina merkittävä osuus elannon hankinnassa. Niin että Antti piti itseään ainakin puoliammattilaisena kalastajana Oulujärven rannoilla asuessaan."

Kalevi Sorsan nousu Suomen politiikan huipulle oli rakettimäinen. Virkamiehenä uraa tehneenä hänestä tuli sosialidemokraattisen puolueen puoluesihteeriksi vuonna 1969, seuraavana vuonna hänet valittiin eduskuntaan, ja jo vuonna 1972 hänestä tuli ensin ulkoministeri ja sitten vielä pääministeri. Puolueen puheenjohtaja hänestä tuli vuonna 1975. Pääministerinä Sorsa oli kaikkiaan neljä kertaa, yhteensä kymmenen vuotta.

Sorsa ennätti ennen kuolemaansa julkaista kaksi varsinainen muistelmateosta: *Sisäänajo. Poliitiikan kuvioita 1969–72* (Otava 1998) ja *Kansankoti ja punamulta* (Otava 2003).

Lisäksi hän julkaisi aikaisemmin teokset *Paikallisjunalla Eurooppaan* (1991), *Uusi itsenäisyys* (1992) ja *Muistikuvia, mielikuvia* (1995).

Sorsa oli suuri demokraatti, ja sujuva kirjoittaja. Lainataan tähän hänen käsityksensä demokratiasta, joka kuvastaa myös hänen kykyään kirjalliseen ilmaisuun (*Sisäänajo*, s. 12): *"Eräs demokraattisen politiikan ymmärtämiselle tärkeä asia, jonka vuoksi moni ymmärtämätön on politiikkaan kyllästynyt. Poliitiikassa vaaditaan pitkäjänteisyyttä, sillä sen myllyt jauhavat hitaasti. Suuri saksalainen kirjailija Günter Grass, sosialidemokraatti, on verrannut aatettaan etanaan juuri tämä ominaisuus mielessään. Saman tien hän olisi voinut ulottaa vertauksensa koko demokraattiseen järjestelmään. Vaatii oman aikansa vakuuttaa enemmistö asian oikeudesta, mutta sinä aikana etanan sarvet selvittävät hankkeeseen liittyvät riskit, ja ne voidaan välttää. Jollei nyt sitten hankkeen alullepanija kiivastu vastustuksesta niin, että sanoo Reino Helismaan etanan lailla: "Jos moititte mua noin, niin en mä lähde ollenkaan!" Demokraattinen päätöksenteko edellyttää kärsivällisyyttä ja sitkeyttä."*

MH

Leinosia otsikoissa

Kuukauden kasvo: Emilia, kynttilänsytyttäjä

HAASTATELTAVA: EMILIA LEINONEN

IKÄ: 10 VUOTTA

PERHE: ISÄ HEIKKI, ÄITI MARJA JA SISKO ELISA 15 VUOTTA

HARRASTUKSET: JUMPPA, KUORO, PIANO, PYHÄKOULU

Emilian ukki kuoli, kun Emilia oli kolme ja puoli vuotta vanha. Siitä on niin kauan, ettei Emilia muista sitä. Ukista hän sen sijaan muistaa yhden asian, nimittäin mummin pöydällä olleen karkkivadon. "Taako ottaa?" kysyi Emilia aina. Ja ukki vastasi: "Taa ottaa."

Ukilla oli harmaata tukassa ja silmälasit, muistaa Emilia myös. Kotona on albumissa hänen valokuviaan.

— Ukin hautajaisissa me laulettiin Elisän ja Eeva-serkun kanssa *Jumalan kämmenellä*. Tai en minä olisi laulanut, ellei mummi olisi tarjonnut karkkia.

Kun Emilia menee mummin luokse Lappeenrantaan, käy hän sytyttämässä ukin haudalle kynttilän. Niin voi tehdä milloin tahansa, mutta pyhäinpäivänä ja jouluna hautausmaille syttyy paljon kynttilöitä. Kynttilän voi sytyttää rakkaansa muistoksi myös kotona.

— Usein kun me olemme matkoilla, vaikkapa Porvoossa, käydään jossakin kirkossa, sytytän sielläkin kynttilän.

Ukinko muistoksi?

— Niin, ja mun kummin koiran. Tykkäsin siitä aika paljon. Sen nimi oli Vikke.

OLETKO LUKENUT TAI KUULLUT UUTISIA LEINOSISTA?

Lähetä juttuja Leinosten sukulehden toimitukseen niin kerromme uutiset muillekin Leinosten omassa sukulehdessä! Toimituksen osoite on sivulla 2.

LAHJOITUKSIA ARPAJAISPALKINNOIKSI

Leinosten sukkokouksen yhteydessä Lahdessa järjestetään arpajaiset. Jos sinulla on jotakin jonka haluaisit lahjoittaa arpajaispalkinnoksi, tuo se mukana kokoukseen. Arpajaisten tuotto käytetään sukuseuran toiminnan tukemiseen. Arpaonnea ja kiitokset kaikille, jotka näin tuette toimintaamme!

Aate Leinonen (1895–1938)

VALLANKUMOUKSELLINEN KAINUULAINEN VAI KAINUULAINEN KOMMUNISTI?

Meitä Leinosia on joka lähtöön, kaikilta elämän aloilta. On ollut aina ja on yhä. On talollisia ja torppareita, lukkareita ja laulu-aidottomia, taiteilijoita ja poropeukaloita, isoperheisiä ja yksinäisiä, uskovaisia ja ateisteja, porvareita ja polseviikkejä. Meidän Leinosten historia on yhtä laaja kuin elämä itse.

On tavattoman mielenkiintoista pohtia, mikä tekee meistä sellaisia kuin olemme. Mikä on perintötekijäin vaikutus? Entä ympäristön: elämän olosuhteiden ja kokemusten, kotona saadun sanallisen ja sanattoman opetuksen, koulun ja opettajien tai lähiympäristön vaikuttajien?

Isävainajani toisti usein lapsena kuulemaansa viisautta perintö- ja ympäristötekijöiden vaikutuksesta tähän tapaan: Turnipsin siemenistä ei tule nauriita, vaikka niitä kuinka hyvin hoitaisi. Mutta hyvissä olosuhteissa niistä voi tulla tosi hyviä turnipseja. Omalta kohdaltaankin hän päiväkirjassaan pohtii, että nuoruudessa "riippui jokseenkin vähästä", että hänestä tuli patriotti eikä kommunisti.¹

Korpi-Kainuu on ollut meidän Leinosten vahvinta asuma-alueita jo satoja vuosia. Niinpä on luonnollista, että meitä on ollut mukana myös poliittisessa työväenliikkeessä sen alusta saakka. Kainuun elinkeino- ja väestörakenne suosi työväenliikkeen syntyä: ns. irtainta väkeä eli "liikaväestöä" oli poikkeuksellisen paljon, liki puolet kuntien väkiluvusta. Näiden "proletaarien" lisäksi varsinaisia köyhiä oli joissakin kunnissa jopa yli 10 %.² Kainuun työväenliikkeen historiasta Leinosia löytyy useita kymmeniä.³ Tärkeimpiin tehtäviin yhteiskunnassa on päässyt epäilemättä

äskettäin kuollut Kalevi Sorsa, jonka äiti oli Säräisniemen Jaalangan Leinosia.⁴

Leinosten sukulehdessä 2/2000 kerrottiin kansanedustaja Olga Maria Leinosesta (1877–1950), jonka juuret ovat Paltamon Melalahdessa. Hänet erotettiin eduskunnasta 1929 hänen tultuaan tuomitukseksi yllytyksestä väärään valaan. On pidetty mahdollisena, että takana olisi ollut sosiaalidemokraattisen puolueen oikeistosiiven provokaatio tai Etsivän keskuspoliisin (EK) salajuoni.⁵

Seuraavassa kerron ukkini serkusta **Adolf eli Aate (Ate) Leinosesta**, vasemmistoaktivistista, joka tuomittiin kansalais-sodan jälkeen valtiopetoksesta, loikkasi 1920-luvun lopulla Neuvostoliittoon ja ammuttiin Stalinin vainoissa Neuvostoliitossa toukokuussa 1938. Tiedot perustuvat etupäässä Etsivän keskuspoliisin aineistoon ja ovat siksi tietysti yksipuolisia.

Kuninkaanniemen torpasta työväenliikkeeseen

Meidän sukuhaaramme juuret menevät Melalahden Leinolaan n:o 12, myöhempään Paavolaan. Asarias Leinonen (1816–1884) perheineen asui Halmetmäessä ja Kotilassa, jossa myös nuorimmat Heikki (1856–1937) ja Leonard (1859–1913) syntyivät. Ukkini isä Leonard lähti perheen nuorimmaisena maailmalle 1880 ja kuoli kyläkauppiaana ja pienyrittäjänä Paavolan Ruukinkoskella. Heikistä tuli huovittaja ja kyläsuutari Paltaniemelle; häntä kutsuttiin "Töppös-Heikiksi". Veljekset naivat Paltaniemen Kuninkaanniemen torpasta sisarukset Iida Kustaava ja Kaisa Reeta Junkkarin. Heikki jäi asumaan torppaan, josta perhe muutti myöhemmin Leinolan mäkitupaan Porolan n:olla 7.⁶ Heikki Leinosen perheeseen syntyi kuusi lasta, joista Adolf oli kolmas. Elin, Martta ja Amanda kuolivat lapsina, Alma nuorena.

Perheellinen Aaten ohella oli vain Nanny (1903–1979), joka avioutui Frans Tervosen kanssa.

Adolf Leinonen syntyi 11.7.1895 Kuninkaanniemen torpassa. Kansalaissodan aikana hän oli työssä Kajaanin Puutavara Oy:llä ja maataloustöissä. Myöhemmin hän työskenteli sähkölaitoksen varastolla, Kajaanin osuuskaupan myllyllä koneenhoitajana ja metallityömiehenä.

Kutsunnoissa Aate määrättiin palvelukseen Ouluun, Kajaanin sissipataljoonaan. Jätettyään palaamatta 11 vrk:n joululomalta Aate joutui Etsivän keskuspoliisin kuulusteluun. Hän näyttää jääneen rangaistuksesta, koska ei ollut saanut vapaalippua eikä paluulippuun ollut varaa ja kotona oli vaikea tilanne perheen kanssa. Lieventävä asianhaara näyttää olleen myös, ettei hän koskaan ollut kuulunut mihinkään työväenyhdistykseen.⁷

Mutta pian kuului. Vuonna 1921 Aate keräsi urheiluseura Kisan jäsenmaksuja, toimi Kajaanin ammattiosastojen keskusneuvoston sekä erilaisten kokousten puheenjohtajana ja järjesteli keräystä Neuvosto-Venäjän hyväksi. Etsivä keskuspoliisi näyttää valvoneen tehokkaasti työväenliikkeen toimintaa. Jopa matkat muille paikkakunnille kirjattiin. EK:n arkistosta löytyy yli 40 erilaista Aate Leinosta koskevaa asiakirjaa, joista useat ovat etsivien raportteja erilaisista tilaisuuksista vappujuhlista mielenosoituksiin ja kokouksiin. Mukana on myös kuulustelupöytäkirjoja.⁸

Joulukuussa 1921 Aate Leinonen tuomittiin *Työn Vallan* julkaisemisesta 600 mk:n sakkoon, jonka hän sovitti 20 päivän vankeudella. Huhtikuussa 1922 Aate vangittiin ja tuomittiin kuulumisesta punaupseeri Eino Honkasen perustamaan punakaartiin Kajaanissa, nyt peräti vuodeksi kuritushuoneeseen, joka sovitettiin tosin kolmen vuoden ehdollisella. 1923 Aate oli Sosialistisen Nuorisoliiton johtokunnan jäsen. 20.6.1924 hän sai tuomion Turun hovioikeudessa valtiopetoksen valmistelusta, peräti 2 v 23 p; hän vapautui Tammissaaresta 6.5.1926. Samana vuonna hän oli Kajaanissa valtiollisten vankien huoltoyhdistyksen puheenjohtaja ja 1927 Kajaanin työväenyhdistyksen opinto-kerhon ”sielu”.⁹

Aate oli avioitunut 19.1.1920 torpparin tytär Liisa Kustaava Matintytär Leinosen kanssa (s. 27.1.1898), joka oli Kajaanin Vuottolahdesta, mutta jonka vanhemmat juuret menevät Melalahden Sutelaan. Aate ja Liisa saivat vuosina 1920–21 kaksi lasta, Urhon ja Sirkkan, joista tuonnempana. Aaten vankeuden aikana Liisa kuoli lokakuussa 1925. Elokuussa 1926 Aate lapsineen siirtyi siviilirekisteriin. Se oli tullut mahdolliseksi, kun uskonnonvapauslaki astui voimaan 1923. Sitten Aate asui Eeva Stiina Myyryläisen kanssa, joka oli vuoden 1922 ”läskikapinan” johtajan Janne Myyryläisen (alias Jahvetti Moilanen ja Juuso Matero) entinen vaimo.¹⁰

Loppu Leningradissa

Vuonna 1928 Aate Leinonen haki ulkomaanpassia tehdäkseen matkan Neuvostoliittoon. EK:n Kajaanin alaosasto esitti lausunossaan, ettei passia myönnettäisi. Vaikka ei ole todistettavissa, että hän matkustaisi SKP:n asioissa, alaosasto piti hakijan aikaisempaan toimintaan vedoten ”oletettavana, että hän Neuvosto-

Venäjällä esittäisi maatamme halventavia lausuntoja ja jälleen matkalta palattuaan harjoittaisi hänelle ominaista räikeätä agitaatiota”. Myös Eeva Stiina Myyryläisen myöhempi passianomus hylättiin.

Kun laillinen tie näin oli suljettu ja viranomaisten toiminta teki kommunistien toiminnan yhä vaikeammaksi, Aate Leinonen siirtyi 16.8.1929 Suomussalmelta ”salatein” yli rajan. Jo lokakuussa EK raportoi tiedustelunsa saaneen tietää, että Leinonen on Leningradissa. Seuraavissa raporteissa todetaan Leinosen ja muiden siellä olevien suomalaisten lähettäneen ensin yksityisille ja sitten jaettavaksi suomenkielisiä lehtiä, nimeltä Vapaus, Työläis- ja talonpoikaisnainen, Soihtu, Proletaari ja Tiedonantaja.¹¹

Aate Leinosen lapset Urho (s. 30.3.1920) ja Sirkka Katariina (s. 15.12.1921) matkustivat Rajajoen matkustajaluettelon mukaan 1.11.1930 isänsä luo Leningradiin. Heidän saattajanaan oli Eeva Myyryläinen. Syksyllä 1935 Aate kirjoitti Kajaanin siviilirekisterille ja pyysi lastensa rekisteriotteita. Maaliskuussa 1937 sisarella Suomesta tullessa kirjeessä lähetetään lapsille terveisiä. Sen jälkeen heistä ei ole kuultu. Aate näyttää menneen Neuvostoliitossa uuteen avioliittoon.¹²

Leningradista saatujen tiedustelutietojen mukaan Aate Leinonen toimi siellä kirjapainossa koneasentajana ja viilarina Suomalaisella valistustalolla olleessa kirjapainossa. Irtotiedot kertovat hänen ottaneen osaa hiihtokilpailuihin, puhuneen radiossa ja toimineen merimiesklubin komendanttina.

Viimeinen mapin raportti joulukuulta 1941 kertoo Eeva Stiina Myyryläisen, jota luonnehditaan Leinosen taloudenhoitajaksi, pyrkineen Venäjälle. Olisiko hän mennyt sinne etsimään Aate Leinosta tietämättä tämän kohtalosta tai huolehtiakseen lapsista. Aate Leinonen oli jo toukokuussa 1938 kokenut monen suomalaisen kommunistin kohtalon Neuvostoliitossa: hänet oli pidätetty helmikuussa ja tuomittu 21.4.1938 vakoilusta NL:n rikoslain 58.6 §:n nojalla kuolemaan. Tuomio pantiin täytäntöön Leningradissa 5.5.1938.

Stalinin kuoltua myös Aate Leinonen rehabilitoitiin. Leningradin sotilaspiirin sota-oikeus kumosi tuomion 14.10.1957.¹³

TAPIO LEINONEN, KESTILÄ

- 1 Hannes Leinonen, Moniaita muisteluksia I, s. 401.
- 2 Reijo Heikkinen–Matti Lackman, Korpikansan kintereillä. Kainuun työväenliikkeen historia. Kuusamo 1986, s. 37–42.
- 3 Mt.
- 4 Kainuun Leinosten sukutietokanta, Tapio Leinosen hoidossa.
- 5 Leinosten sukulehti 2/2000, s. 14–15. Kansan Uutiset 29.12.1993 (Esa Ålander).
- 6 Kainuun Leinosten sukutietokanta.
- 7 EK:n kansio, Kansallisarkisto (KA).
- 8, 9 EK:n kansio.
- 10 Kainuun Leinosten sukutietokanta. EK:n kansio. Matti Lackman, Jahvetti Moilanen – läskikapinan johtaja. Poliittinen elämäkertä (1881–1938).
- 11, 12 EK:n kansio.
- 13 Vastaus 16.2.1999 SPR:n tiedusteluun 27.8.1998.

Isäni Ville Leinonen sotilaana

Omaa sukututkimusta tehdessäni on yksi mielenkiintoisimmista lähteistä ollut sota-arkisto, josta hiljattain löysin isääni Ville Leinosta koskevat asiakirjat. Sotapäiväkirjoja lukemalla olemme voineet Pentti-veljeni kanssa seurata isän ”sotaretkä” kartalta. Monet paikannimet muistuvat mieleen – isän aikoinaan kertomina.

Ville Leinonen syntyi 11.10.1905 Vieremällä, Iisalmen mlk:ssa, kirvesmies Kalle Juho Leinosen (s. 1874) ja Reeta Tiina Hälisen (s. 1873) 10-lapsisen perheen 5. vanhimpana. Reetan kuoltua Kalle solmi uuden avioliiton Anna Kaisa Mehtosen (s. 1886) kanssa. Ville-poika osallistui töihin jo kansakouluikäisenä ja vartuttuaan hankki elantonsa renkinä sekä kesäisin heinätoiss. Isältään hän oppi hyvät kirvesmiestaidot hirsirakentamiseen.

Sotilaskantakortin mukaan isäni suoritti asevelvollisuuden 10.9.1925–2.9.1926. *Joukko-osasto: III/PSR. Merkinnät: erinomainen kivääriampuja, käytös hyvä. Erit.koulutus: kev.kk.amp.*

Isäni solmi avioliiton 1.4.1929 äitini Anna Maria Kemp-paisen (s. 10.9.1907) kanssa. Saatuaan Valtion maista asutustilan vanhempani muuttivat asumaan Sukevalle. Taloa ja tilaa rakentaessaan heille syntyi neljä lasta, minä Martti (s. 1929), Pentti (s. 1930), Aili (s. 1934) ja Martta (s. 1935).

Nuorimman lapsen synnyttyä isäni joutui 20 päiväksi reservin kertausharjoituksiin. Sen jälkeen elämä alkoi vähitellen päästä raiteilleen. Puuseppä kävi kotona nikkaroimassa kaksi kannellista, levitettävää sofasänkyä sekä pirtin pöydän ja penkit. Työ kesti useita viikkoja ja pirtti oli lastuja täynnä. Isäni teki myös rekiä ja puuastioita. Lautoja oli kuivassa pirtin orsilla jatkuvasti. Kajaanin markkinoilta isä osti hyvän Putte-nimisen ruunahevosen, kauniin liinakkoharjan. Hevosen hän talutti suoraan sisälle meidän lasten nähtäväksi. Myöhemmin isä osti uuden miesten polkupyörän, millä opettelimme ajamaan tangon välistä, kun muuten emme yltäneet. Koulunkäynti alkoi supistetussa koulussa.

Aatteeltaan isäni oli tanmerilainen demari ja osuustoimintamies. Hän osallistui aktiivisesti puolueen toimintaan. Hän oli perustamassa Pienviljelijäin Liiton paikallisosastoa, missä toimi pitkäaikaisena puheenjohtajana. Liiton toimesta järjestettiin erilaisia maa- ja kotitaloutta edistäviä kursseja, usein meillä kotona, niinkuin kokouksetkin. Hyvä-äänisenä laulumiehenä isäni osallistui myös ohjelmatoimintaan.

Isä seurasi lehdistä maailman tapahtumia ja puhui Saksan ja Venäjän sotavalmisteluista. Sitten kaikki muuttui. Iltpäivällä 7. marraskuuta 1939 ajoi paikallinen Suojeluskuntapäällikkö polkupyörällä pihaamme ja toi isälle liikekannallepanomääräyksen. Sotilaskantakortti kertoo: *Palvelus lkp:n jälkeen: Saapunut 9.11.1939. Joukko-os: 20A Var.K. Tuntolevy*

n:o 208376. Palveluksen laatu: varastomies. Vapautettu 29.4.40

Isäni sisko Kaisa oli paljon apunamme isän ollessa poissa. Talvi oli erittäin kylmä, 40 asteen pakkaset jatkuivat useita viikkoja yhteen menoon. Lähellämme oleva puro jäätty pohjaan asti, kalatkin tukehtuivat. Isän tultua siviiliin alkoi uurrastaminen tekemättömien töiden parissa. Me lapset jatkoimme koulun käyntiä, osallistuimme töihin kykymme mukaan ja kalastelimme vapaa-aikoina. Syksyllä isä neuvoi kuinka pyydetään lintuja loukuilla ja talvella riekkoja ansoilla. Saaliitkin olivat kohtalaisia.

Toukokuulla 1941 meille määrättiin asumaan Suojärveltä kotoisin ollut 6-henkinen siirtolaisperhe. Heille oli myönnetty maatila Sukevan keskusvankilan maista. Perhe tuli Vöyrieltä edellisestä siirtolaispaikasta. Naiset itkivät, kun koti oli menetetty. Vöyrielläkin heitä oli haukuttu ryssiksi ja kehoitettu menemään takaisin Venäjälle. Asuminen jatkui ahtaana.

Sitten oli taas alkamassa sota ja isäni sotilaskantakortti täydentyy: *Saapunut 18.6.1941. Joukko-os: 2 JPr. Tuntolevy n:o 573716. Määrätty. Tykki.komp./JPr 2. Palveluksen laatu. Pst. tykin varamies. Ylennykset: korp. 2.1.42. Taistelut, joihin ottanut osaa: Kannaksen alueella. Kotiutettu 3.3.42 PM:n määräys*

Tyk. K/2 JPr:n sotapäiväkirja (lyhennetty)

Perustamisvaiheen päätyttyä 24.6.41 komppania läksi marssille suuntana Ilomantsin kirkonkylä, jonne saapui 27.6.41 kello 17.30. **Kesäkuu 27.** III tykkijoukkue asemaan Möhkön tielle. Ilomantsin kirkolta 11 km itään. I tykkijoukkue asemaan Karalin tielle 5 km valtakunnan rajasta. Muu osa komppaniasta leiriytyneenä Kuuksenvaaran kansakoulun maastossa.

Heinäkuu 4. Komppania siirtyi Riuttavaaran maastoon.

5. III joukkueen 1. tykki asemaan Peurujoen motin pohjoisreunaan, tielle. IV joukkue alistettu HRR:n (*Hämeen Rakuunarykmentti*) käyttöön Lutikkavaarassa.

9. Kello 22,0 1. tykki asemaan Peurujoen motin länsireunassa olevalle kukkulalle.

10. Kello 5 aamulla oma raskas krh (*kranaatinheitin*) ampui niemessä olevaan tykkiasemaamme. Ei tappioita. Kello 10,0 komppania sai marssikäskyn ylittää valtakunnan raja Karakin kohdalla. Komppania ruokaili Mutalahdessa jatkaen matkaa, ylittäen valtakunnan rajan kello 22,0.

11. Kello 2,0 aikaan komppania saapui Karali – Korpiselän tienristeykseen, johon majoittui.

13. Kello 20,0 komppania jatkoi matkaa tavoitteena Tolvajärvi.

14. Kello 7,0 komppania saapui 4 km Tolvajärven kylästä länteen, johon majoittui, maantien läheisyyteen.

15. Kello 14,0 vihollisen vetäydyttyä pääsi komppania jatkamaan matkaansa majoittuen Tolvajärven matkailumajan maastoon. Ensikerran vihollisen ilmapommituksessa, jolloin 1 mies haavoittui.

16. Kello 11,05 komppania siirtyi Honkavaaraan johon majoittui.

I ja III joukkue jatkoi kello 17,0 matkaansa Haukivaaran kautta Yläjärvelle.

17. Kello 8,20 I ja III joukkue saapuivat Yläjärvelle. III joukkue laittoi tykit asemaan. Syntyneessä taistelussa tulitettiin vihollisen pesäkkeitä. 1 aliupseeri haavoittui.

18. Yläjärven kylän valtauksen jälkeen siirtyi eteen maantien suunnassa varmistamaan I joukkue.

19. Kello 20,45 yritti vihollinen 4 hv:n (hyökkäysvaunun) tukemana murtautua läpi Yläjärven kylään, näistä I jk:n 1 tykki tuhosi 3, ampuen ne tuleen. Neljännen hv:n päästessä savun turvin palaamaan takaisin, ajaen paluumatkalla pioneeriemme asettamaan miinaan.

20. Linjat siirtyivät eteenpäin 4 km Kitelänselkää kohti Rääpynrannan kankaalle.

Elokuu 1–3. Valmistautuminen hyökkäystä varten Kitelänselkään.

4. Kello 8,0 II joukkue alistettiin saksalaisen aliluutnantti Lucknerille hyökkäystä varten Kitelänselkään, joka vallattiin kello 16,0 mennessä, etenemisen jatkuessa sen jälkeen Ägläjärveä kohti. Tappiot: kaatuneita 2 miestä, haavoittuneita 1 ups., 3 aliups., ja 4 miestä.

5. I joukkue siirtyi eteen. Ägläjärvi vallattiin josta hyökkäys jatkui Aittojoelle. III joukkueen siirtyessä eteen.

6. Saavutettiin Aittojoki, III joukkueen asettaessa tykit asemaan.

8. Kello 19,0 komppania asetui lepoon Päjaksenvaarassa, jonne se oli kokonaisuudessaan saapunut saksalaisten ottaessa vastaan tykkiasemat Aittojoella.

18. Kello 18,25 komppania sai marssikäskyn suuntana Vegarusjoki

19. Hyökkäys Vegarusjoen yli kello 7,0 jota tukivat I ja II jk:n tykit. Hyökkäys jatkui edelleen Naumarajaksoon, minne tykkimme

saapuivat vaikean maaston takia noin kello 21,0.

20. Hyökkäys jatkui Vuoteleen suuntaan, joka vallattiin iltapäivällä. Takaa-ajo jatkuu.

21. Komppania asetui lepoon Moisenvaaran tienristeys-maastoon, jonne saakka takaa-ajossa oli saavuttu.

24. Komppania-alistettiin JP7:lle. Vanha valtakunnan raja ylitettiin kello 10,0 takaa-ajon edelleen jatkuessa, Kangasjärven, Tsalkin kautta Kivatsuun, johon pysähtyi kello 17,0. III joukkue asetti tykit asemaan. 1 aliupseeri kaatui.

25. Kivatsussa muodostunut motti selvitettiin kello 20,0 mennessä, etenemisen tämän jatkuessa Onkamuksen suuntaan. 1 mies haavoittui.

26. Pimeän takia oli eteneminen pysähdyksissä, jatkuen kello 6,0. Onkamuksen kylä vallattiin kello 9,0 mennessä, 1 mies haavoittui. III joukkue alistettiin JP5:lle, joka oli Ravanmäessä.

27. Joukkomme valtasivat Onkamuksen sillan jatkaen hyökkäystä Vuohjärvelle. Edessä I joukkue. Hyökkäys pysähtyy Otsoilammelle.

27–31. Taistelut Otsoilammen maastossa jatkuvat. Kaatui 2 ja haavoittui 4 miestä.

Syyskuu 1. Taistelut siirtyvät Olkkoilan kylän länsilaitaan. 1 mies haavoittui.

2–7. Taistelut jatkuvat 1 mies haavoittui.

8–17. Taistelut siirtyivät Vuohjärvelle. Taistelut jatkuvat.

18. Vihollisen ankarasti painostaessa vetäydettiin Onkamukseen. Vetäytymisvaiheen aikana ei tappioita. I joukkueen asettuessa sillanpääasemaan Onkamuksen sillan itäpäähän.

19–26. 2 miestä haavoittui. Taistelut jatkuvat, vihollisen painostaessa sillanpääasemiamme. 1 aliups. ja 1 mies haavoittuivat.

Isäni Ville Leinonen kuvassa alarivissä oikealla.

27. Vihollisen vetäytyessä Onkamuksesta komppania lähti etene-
mään kello 10,0 Vuottjärven suuntaan saapuen sinne kello 16,30
jonne majoittui.

29. Aamupäivällä komppania läksi edenemään Nasanovan suun-
taan, saapuen sinne kello 18,0. II joukkue asettui aseisiin Kenjak-
kiin.

30. Alistettiin III:n joukkueen 1 tykki kapteeni Pekkisen käyttöön.
Muu osa komppaniasta majoittuneena Nasanovassa.

Lokakuu 4. I ja II tykkijoukkue alistettu tien suunnassa toimineille
joukoille. Loppuosa komppaniasta Nasanovassa.

7. Munjärvi vallataan, I ja II tykkijoukkueen osallistuessa taiste-
luun.

8. Komppanian loppuosa lähti Nasanovasta Munjärvelle, majoit-
tuen 1 km Munjärven länsipuolelle.

9. Joukkueet edelleenkin alistettuina. 1 mies haavoittui Munjär-
ven pohjoispuolella käydyissä taisteluissa.

14. Vihollisen vetäytyttyä pohjoista kohti komppania siirtyi noin
20 km Munjärveltä pohjoiseen, Päljärven rantaan. I ja II tykki-
joukkue edelleenkin alistettuina.

16. Komppania siirtyi noin 10 km itään Päljärveltä nimettömän
lammen rantaan. I tykkijoukkue alistettiin JR 35:lle Sunujukivar-
teen. II tykkijoukkue alistettiin JP 7: lle.

17–29. Sunujukitaistelut jatkuvat. Sunujoen ylitys, vihollisen ve-
täytyessä Kontupohjan suuntaan. Komppania majoittuneena
maastossa.

30. Komppania siirtyi 5 km Kontupohjasta länteen johtavan tien
varteen johon majoittui.

31. II ja III joukkue asemassa Kontupohjan länsipuolella, tien
suunnassa.

Marraskuu 2. Vihollisen syyttäessä Kontupohjan palamaan, ete-
nivät joukkomme Kontupohjaan jatkaen etenemistään välittö-
mästi siitä itään.

3. Komppania alistettiin JP 1 :lle jonka mukana edettiin Lismaan
jonka vihollinen syytti palamaan.

4–5. Taistelut jatkuivat Lisman ja Käppäselän välisessä maastossa.

6. Komppania majoittui, vihollisen vetäytyessä Käppäselän ja Uu-
nitsan suuntiin, Uunitsaan menevän vihollisen huoltotien ja
maantien yhtymäkohtaan, jossa myöskin entinen alistus loppui.

7. Komppania marssi Käppäselän–Uunitsan kautta Fedotovaan,
jossa yöpyi. I joukkue alistettiin JP 6: lle etenemistä varten Perä-
lahden suuntaan. Eteneminen kuitenkin pysähtyi Lobsgaja Goran
eteläpuolelle.

8–10. Lobsgaja Goran taistelut joihin osallistuivat I ja III joukkue.
Lobsgaja Gora vallattiin ja eteneminen jatkui Perälahden tien
maastossa. 1 mies kaatui.

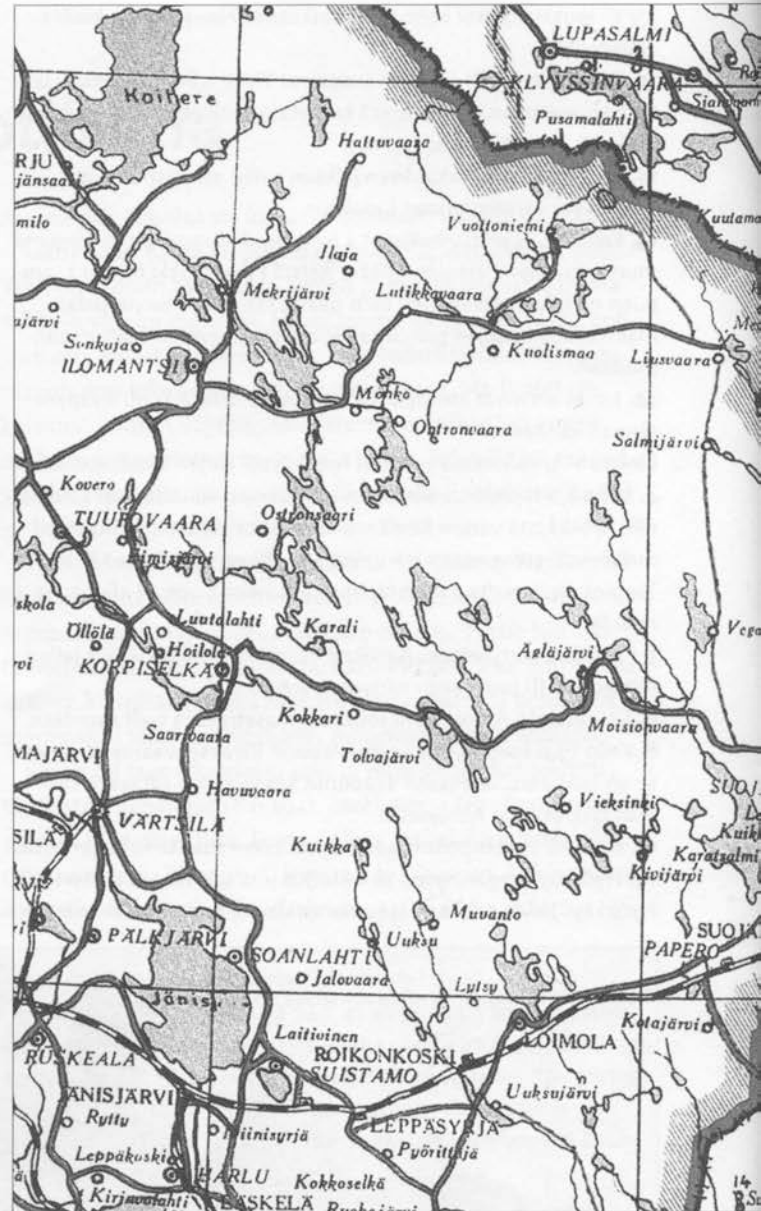
11. Perälahden maastossa jatkuivat taistelut joiden aikana I, II ja
III tykkijoukkue vuorottelivat etulinjassa.

12–23. Taistelut jatkuivat. Ei erikoista.

24. Aamulla kello 9,0 tuli vaihto etulinjaan, jolloin komppania
kokonaisuudessaan pääsi lepoon Lobsgaja Goraan.

29. Aamulla kello 5,0 komppania sai käskyn lähteä kiertämään
Karhumäen länsipuolelle Peräljärven tielle. Mukana olivat I ja II
joukkue, matka suoritettiin hevosilla, III joukkue siirtyi Perälah-
den kylän eteläpuolelle Käppäselkään johtavan tien varteen johon
majoittui.

30. I ja II joukkue saapuivat tavoitteena olevalle ns. Tsepinan
tielle joka katkaistiin. 1 mies haavoittui.

Joulukuu 1–4. Taistelut Karhumäen länsipuolella, Peräljärven tien
suunnassa jatkuvat.

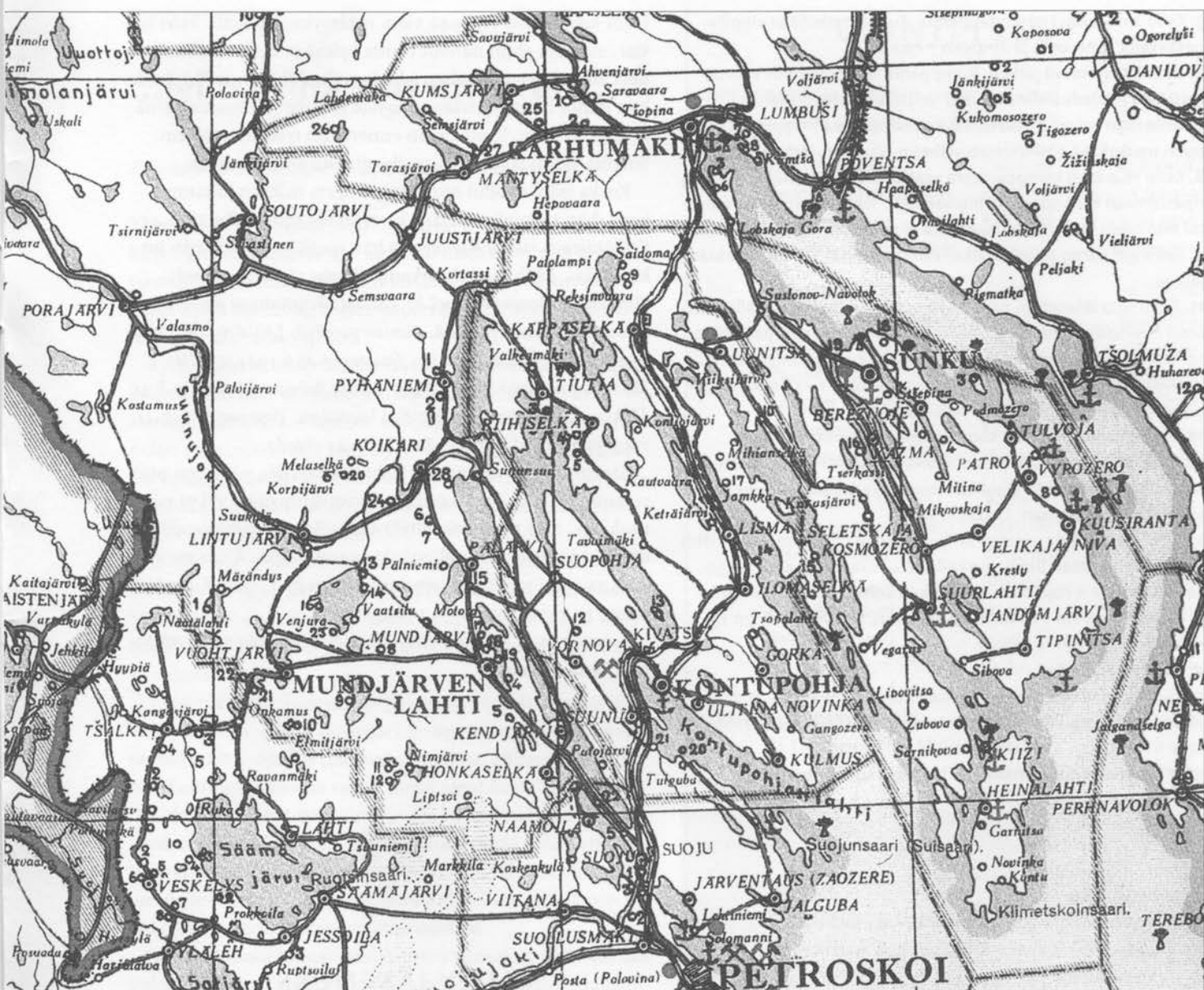
6. Kello 9,0–10,0 Karhumäen valtasivat Laguksen joukot. Kello
15,0 komppania läksi edenemään Karhumäkeen. Kello 15,0 alis-
tettiin I jk. luutnantti Kokon käyttöön rautatien suunnassa Karhu-
mäen eteläreunassa. II joukkue komppanian päällikön käytettä-
vänä, asemassa kasarmialueen ja kaupungin välissä.

7. Kaupungin puhdistaminen vihollisista, ja motin kypsyttäminen
jatkui. Kello 14,0 eteneminen kasarmialuetta vastaan alkoi, puh-
distuksen päättyessä kello 16,20. Kello 19,0 I joukkue siirtyi le-
poon Perälahden maastoon, yhdessä Kokon komppanian kans-
sa. Matkalla hyökkäsi rivistön kimppuun vihollisosasto joka
syntyneessä taistelussa tuhottiin.

8. Kello 13,0 lähti II joukkue Karhumäestä Perälahden maastoon
jonne asettui lepoon.

11. Komppania siirtyi varmistukseen Lobsgaja Goran ja Fedoto-
van väliselle Äänisen ranta-alueelle. II ja III joukkueen asettaessa
tykit ranta-asemiin. Varmistustehtävä jatkuu. Ei erikoista.

1942 Tammikuu 1–5. Varmistustehtävä jatkuu. Ei erikoista.

6. Kello 6,30 läksi komppania, saamansa käskyn mukaisesti Karhumäen koillispuoliseen maastoon. Tilanteen selvittäessä Koiratarhan tien suunnassa ennen komppanian sinne saapumista, maajoittui. Ei taistelua.

7. Hiisjärvellä vihollisen läpimurron johdosta komppania sai käskyn siirtymisestä k.o maastoon. Jonne saapui kello 14,20. I joukkue asetti tykkinsä asemaan muodostuneen ns parakkimotin länsireunaan. III joukkueen laittaessa tykkinsä asemaan Pisaraniemen suuntaan.

8–12. Motin kypsyttäminen ja taistelut Pisaraniemen maastossa jatkuvat. 1 miehistämme hihti erehdyksessä ryssien joukkoon joutuen vangiksi.

13–14. Taistelut jatkuvat. III j k : n yksi tykki siirtyi niemen vastapäätä olevalle kukkulalle alistettuna luutnantti Kokolle. 1 mies haavoittui.

18. Parakkimotti laukesi, jolloin sen reunalla olleet tykit siirtyivät Kokon käyttöön. 1 mies haavoittui.

19–22. Taistelut jatkuvat. 1 mies haavoittui.

23. Kello 16,30 mennessä saatiin Pisaraniemi vallattua ja vihollisen työnnettyä Hiisjärven etelärannalta järven yli. Ei tappioita. I jk:n tykit asetettiin varmistukseen Pisaraniemeen.

24. Aamulla tuli vaihto JR 25 :stä, jolloin komppania siirtyi lepoon Lumbusiin.

28. Komppania sai käskyn siirtyä varmistukseen Voljärven maastoon, jonne saapui kello 16,0 aikaan. II joukkue alistettiin JP 7 :lle ja III joukkue JP 5 :lle. Tykit asemassa kello 20,0 mennessä. I joukkue määrättiin prikaatin vastaiskureserviksi ja sijoitettiin 5 ja 7 pataljoonan välirajan taakse.

29–31. Varmistustehtävä jatkuu Ei erikoista.

Helmikuu 2. Kello 19,0 sai komppania määräyksen lähettää partion Voljärven saariin ottamaan selvää siellä olevasta vihollisvarmistuksesta. Partion vahvuus oli 1 + 8.

3. Kello 1,0 partio palasi tehtävän suorittuaan. Ei tappioita.

1–4. Varmistustehtävä jatkuu. Komppania sai käskyn lähettää partion taistelutehtävällä JP 7:n loholla. Partion vahvuus oli 1 + 4.

5. Kello 2,00 palasi partio tappioita. Tuhosi retkellään vihollis-pesäkkeitä, 2 hevosta ja ampuen 7 ryssä.
6. Varmistustehtävä jatkuu. Komppania lähetti partion vahvuudeltaan 1+7 tiedustelutehtävällä Voljärven pohjoispäähän.
7. Kello 0,30 palasi partio tehtävän suoritettuaan tappioita. Ampuen matkallaan 1 vihollisratsulähetin. Varmistustehtävä jatkuu.
8. Kello 16,0 lähti komppaniasta saattopartio, vahvuudeltaan 1+4 opastamaan kaukopartiota linjojen läpi. Tehtävän suoritus onnistui niin hyvin että yhtään laukausta ei ammuttu. Tehtävä jatkuu.
9. Kello 4,0 partio palasi matkaltaan tappioita. Varmistustehtävä jatkuu.
11. Kello 18,0 lähetettiin partio vahvuudeltaan 1+5 tehtävällä vihollisen huoltotien tiedustelu Voljärven länsipuolisessa maastossa.
12. Kello 3,0 palasi partio tappioita tehtävänsä suoritettuaan.
16. Kello 16,0 lähetettiin partio, vahvuudeltaan 1+5 noutamaan palaavaa kaukopartiota Meri-Maaselän itäpuolelta.
17. Partio palasi tehtävän suoritettuaan tappioita kello 3,0.
18. Kello 17,0 lähetettiin partio, vahvuudeltaan 1+5, tiedustelutehtävällä ottaa selvää vihollisaseamista. Partio palasi kello 23,0 tehtävän suoritettuaan. Ei tappioita.
21. Otti asemamme vastaan Erillispataljoona 21. Komppania lähti majoitusalueelleen Bindusiin kello 16,0, saapuen perille 20,30.
22. Alkoi 2 JPr:n hajottaminen, jolloin komppaniasta siirrettiin Tyk K/Vahv. 1 JPr:n 1 upseeri, 20 aliups. ja 17 miestä. JP 4:n 15 miestä sekä JP 2:n 15 miestä.
- 23–24. Järjestelyitä.
25. Siirrettiin torjuntakomppaniaan 1 upseeri, 6 aliups. ja 21 miestä. Kapteeni Villin käyttöön lomauttamista varten siirrettiin 2 au + 6 miestä.
26. Komppanian hajottaminen loppuun suoritettu.

LÄHTEITÄ

→ Sota-arkisto

Työpajankatu 6 A , 00580 Helsinki, www.sota-arkisto.fi
asiakaspalvelu 09–181 26503, sark@sota-arkisto.fi

→ Karttoja Karjalasta

1. (edellisen sivun kartta yksityiskohta painetusta kartasta):
Itä-Karjala, Uusimpien karjalaisten, venäläisten ja suomalaisten lähteiden perusteella toimittanut Akateeminen Karjala-seura, Helsinki 1934, mittakaava 1:1 000 000
lähde: Maanmittauslaitos, myynti: maanmittaustoimistot

2. *Karjalan kartat – Matka sinne, mitä ei enää ole*
Karjalan Kannasta ja Laatokan Karjalaa koskevat Maanmittaus-hallituksen ja Topografikunnan ennen vuotta 1939 laatimat kartat on digitoitu. Karttoja on saatavana 4 cd:n sarjana sekä tulosteina kaikista maanmittaustoimistoista (puh 0205 4111, www.nls.fi). Kartat ovat katsottavissa myös netissä:
<http://karjala.tky.hut.fi/kartat/>
<http://www.nls.fi/kartta/karjala/>

→ Puolustusvoimien kuva-arkisto

tiedustelut: Johanna Keinänen, puh 1814 4785
Arkisto sijaitsee Santahaminassa (käynnistä sovittava etukäteen).

Isäni kotiutettiin 3.3.1942 PM:n määräyksen nojalla. Hän selvisi reissusta ehjin nahoin, mutta kylmä ja kosteus olivat saaneet aikaan erittäin pahan iskiäksen ja selkävaiivat. Aamuisin hän joutui heittäytymään sängystä lattialle ja keinotteli siitä itsensä pystyyn. Kesti kauan ennenkuin työkyky palautui. Sotatila jatkui ja kotirintamalla oli töitä erittäin paljon.

Koska isäni ei ollut onnensa puolesta mikään juhannuslapsi, hän sai uuden määräyksen lähteä rintamalle 20.6.44. Selkäsairaus jatkui edelleen ja hän meni sotilaslääkärin tutkittavaksi. *Lääkärin tulotarkastus lkp:ssa 23.6.1944. Kysely: Tunneteko olevanne terve? b) Valitan: Reumatismi jaloissa ja sivuissa, sydämentykytystä, silmien väreilyä. Lääkärin mielipide: a) Kp.L palv. kelp.luokka A1 . Saapunut 22.6.1944 HTK/li s. Tuntolevy n:o 1308279. 14.7.44–8.8.44 Ajomies 8/ JR 15. 9.8.44 Hakkuukompp./III AK. Taistelut Vuosalmi. Vapautettu 3.10.44. PM:n kirj. N:o 2862/ Lkp, Sa I/L 5.9.44 nojalla.*

Saavuttuaan siviiliin isäni uskoi vihdoinkin päässeensä pois rintamalta. Hän selvisi sodasta haavoittumatta ja eli 71-vuotiaaksi (k. 22.1.1976) siirrettyään lapsilleen ja lastenlapsilleen omat kädentaitonsa ja elämäkatsomuksensa. Äitimme kuoli 22.12.1964 ja isäni avioitui uudelleen 17.7.1969 Anna Vornasen (s. 13.7.1907, k. 3.3.1989) kanssa.

Sota-arkiston hyllyiltä löytyy monen Leinosen sotilashistoria. Tämä oli isäni.

LIITY JÄSENEKSI LEINOSSEN SUKUSEURAAAN

Leinosen sukuseuran päätavoitteena on selvittää suvun vaiheita ja historiaa, vaalia suvun perinteitä ja edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta jäsentensä keskuudessa. Kahdesti vuodessa jäsenille toimitettava Leinosten sukulehti kertoo seuran toiminnasta ja toimii yhdysiteenä jäsenten välillä.

Seuran jäseneksi voit liittyä maksamalla jäsenmaksun sukuseuran tilille: Nordea, Haukipudas, 232118–2343. Ilmoita koko nimesi, osoitteesi ja sotu-tunnuksesi. Jäsenmaksu 2004 on 12 € ja ainaisjäsenmaksu 120 €.

...Niin minä sen muistan...

Enonlahden-Salmenrannan kyläkirja. Tornio 2003. 448 s.

Taiteilija Matti Haataja ja Kyläyhdistys ovat julkaisseet ison kirjan pienestä kylästä. Iso kirja tuo mieleen suuret sivut ja pienen tekstin. Enonlahtisten kirjassa on paljon kuvia ja teksti hyvin luettavaa. Kirjan paperi on niin hyvää, että kirjasta on tullut aika painava.

Kyläkirjoja on monenlaisia. Tässä perusideana on esitellä kylän kaikki talot ja niiden asukkaat, yhteensä 73. Viime vuosisadalla kolmen kantatalon, Kolehmaisen, Mustolan ja Leinolannan ympärille syntyi elävä kylä, joka nyt nopeasti hiipuu. On haluttu pelastaa muistitieto ja kuvat nyt, kun ne ovat vielä tallella. Kuvaus keskittyy 1900-lukuun, vaikka vanhojen talojen juuriakin esitellään.

Tämä kirja ei ole sukututkimusta, joka perustuu täsmälliseen tietoon ja on pahimmillaan pelkkiä kuivia taulukoita. Mutta paljon apua se antaa myös sukututkijalle. Sieltä löytyy sitä lihaa luitten päälle, jota kirkonarkistojen antamat tiedot tarvitsevat.

Talojen lisäksi kirjassa esitellään kylää eri elämäntilanteiden näkökulmasta. Koulu esitellään lukuisien luokkakuvien kanssa: niitä taitaa olla liki jokaiselta vuodelta. Liikenne, elinkeinot, kulttuuri ja luonto saavat myös omat laajat lukunsa.

Kirja on vaatinut sen toimittajalta Matti Haatajalta kahden vuoden uurastuksen. Esipuheessa hän kiittää kyläläisiä, jotka ovat suostuneet etsimään esille vanhat valokuvansa ja osoittaneet mittavaa talkoohenkeä antaessaan tietoja perheestään ja kertoessaan entisistä asioista.

Meitä Leinosia kirjasta löytyy myös runsaasti eikä vain Leinolasta. Onhan Leinonen vielä nykyäänkin Vaalan tavallisin nimi. Toivon senkin ajan vielä koittavan, jolloin he kaikki löytyvät oman sukuseuramme julkaisuista.

Vaalalaiset voivat aiheellisesti ylvästellä kotiseutujulkaisuillaan. Vuonna 2000 ilmestyi huikea pitäjätietosanakirja Vaala–Oulujärven pitäjä. Olen sen esitellyt aikaisemmin sukulehdessämme. Siitä löytyvät mm. nykyisen Vaalan kaikki vanhat maakirjatalot isäntäluetteloihin ja mahdollittoman paljon muuta mielenkiintoista. Toukokuussa 2004 on ilmestynyt Vaalan veteraanikirja nimeltä Oulujärven rantamilta isänmaata puolustamaan Matti Pennasen toimittamana. Kesällä ilmestyy Terttu Karppisen Jylhämaa-kirja Omat nimet kirjassa. Mutta myös Matti Haataja jatkaa. Työn alla on kyläkirja Säräisniemestä.

Enonlahden-Salmenrannan kyläkirjaa saa ainakin tekijältä, os. Matti Haataja Rauhalantie 29, 91760 Säräisniemi, puh. 08-8107 692, 0400-976 692. Hinta postikuluineen n. 50 €.

ONNITTELUT

90	Möttönen Aino	Paltamo	30.7.1914
	Junttila Anni Maria	Oulu	2.12.1914
85	Leinonen Olavi	Paltamo	25.8.1919
	Seilonen Anja Kaarina	Oulu	5.9.1919
	Leinonen Liisa	Helsinki	17.9.1919
	Leinonen Eino Veikko	Kajaani	29.10.1919
80	Leinonen Terttu Fanny	Turku	16.7.1924
	Perälähti Aune Annikki	Hyvinkää	22.7.1924
	Mikkonen Elsa Maija	Oulu	5.9.1924
	Paavola Allan	Turku	4.10.1924
	Juvonen Pirkko	Turku	27.10.1924
	Leinonen Juhani	Espoo	4.11.1924
	Merenheimo Elsa Elina	Oulu	8.11.1924
	75	Kaltio Tyyne Valpuri	Turku
Leinonen Martti Olavi		Helsinki	25.7.1929
Leinonen Eetu		Ylikärppä	26.7.1929
Haavisto Irja		Muhos	1.8.1929
Leinonen Lauri		Raahe	3.8.1929
Pakarién Vieno		Helsinki	17.8.1929
Eklund Lea Ilma Matilda		Oulu	25.8.1929
70	Leinonen Orvokki	Oulu	30.7.1934
	Af Enehjelm Elsa-Maija	Helsinki	31.7.1934
	Heinonen Kirsti	Saarenkylä	10.9.1934
	Leinonen Kerttu	Kemi	22.9.1934
	Innola Irja	Tampere	22.10.1934
	Svensk Eeva	Oulu	7.11.1934
	Leinonen Eeva	Oulu	24.11.1934
	Leinonen Iikka	Kajaani	23.12.1934
65	Leinonen Jaakko	Mikkeli	25.7.39
	Myller Helena	Joensuu	19.9.1939
	Isopoussu Pirkko Maire	Kajaani	7.10.1939
	Kautto Arvo	Leppävesi	8.11.1939
	Leinonen Kirsti	Paltamo	15.11.1939
	Honka Pekka	Oulu	25.11.1939
	Heikkinen Ossi Antero	Kajaani	26.11.1939
	Leinonen Matti	Paltamo	11.12.1939
60	Leinonen Mirja Kaarina	Vuokatti	13.7.1944
	Leinonen Arto Ilmari	Melalahti	1.9.1944
	Eiskonen Anja Eila	Imatra	2.9.1944
	Kautto Airi	Suolahti	2.9.1944
	Hauru Eero	Oulu	25.11.1944
50	Leinonen Veli-Matti	Helsinki	2.8.1954
	Leinonen Tapio	Vantaa	29.8.1954
	Honka Lea Alma Esteri	Oulu	10.10.1954
	Rantanen Eila	Raahe	16.10.1954
	Leinonen Tuula M	Lappeenranta	24.10.1954

HÄMÄLÄISTEN LAULU

saksal. kansansävelmä/J.H.Erkko

1.

On mulle Suomi suloinen,
vaan Häme siitä kallihin,
sen tuskin tiedän vertaista,
niin kaunista, niin herttaista
kuin kulta Hämeenmaa!

2.

Lempeitä laaksoin lehtoja
ja lintuin laulupuistoja
ja marjaisia kankaitaan
en unhoittaa voi milloinkaan
oi Hämeen kallis maa!

3.

On Hämeen pellot viljavat
ja kasket kullan loistavat
ja tuhannet sen tuomistot,
sen niityt, norot, varjostot!
Ei maata vertaistaan!

4.

Ei impee missään rakkaampaa,
ei sievempää, ei jalompaa,
kuin Hämeen valkotukkainen,
tuo sinisilmä neitonen
on rusoposkinen.

5.

Ja kansaa kussa löytänen
niin jäykkää kuin on Hämehen,
niin vakavaa, mi auraltaan
ei suotta siirry milloinkaan,
halveksi säätyään.

6.

Jos miestä missä tarvitaan
maan eestä vaikka kaatumaan,
niin uljaita on urhoja,
on järkeä, on kuntoa,
kun toimeen tartutaan.